

СТАТИЯ

3

STEAM Coach Компетентностен профил: кой може да бъде STEAM Coach

Селия Тавареш

Когато говорим за неравенството между половете в сферата на STEM (наука, технологии, инженерство и математика), разговорът твърде често се ограничава до кампании за повишаване на осведомеността. Те са важни, но не са достатъчни. Това, от което момичетата и жените се нуждаят, не е просто повече информация. Те имат нужда от структуриран и ориентиран към човека процес, който да им помогне да открият отново собствения си потенциал, да се противопоставят на вътрешно приетите вярвания за изключване и да изградят увереност, за да продължат напред. Те се нуждаят от коучинг, който е съзнателно проектиран и съгласен върху идентичността, воден от професионалисти, които разбират както личните, така и системните измерения на неравенството.

“Коучингът не се състои в даването на отговори. Той се състои в задаването на въпросите, които помагат на човек да открие, че вече ги притежава.”

Това е именно визията, заложена в Компетентностния профил STEAM коуча – един от най-значимите приноси на Erasmus+ проекта STEAM Coach. Разработен от европейски консорциум от 5 държави, този Профил прави нещо повече от това просто да опише набор от изисквания. Той помага да се дефинира какво представлява STEAM коучът: професионалист, способен да напътства, улеснява, подкрепя и овластява момичетата и жените чрез приобщаващи и интердисциплинарни учебни процеси в контекста на професионалното образование и обучение в областта на STEM. В този смисъл това не е просто списък за проверка, а структурирана рамка, която обединява знания, умения и нагласи в осем основни области на компетентност: Експертиза в STEM; Преподаване и комуникация; Приобщаване и чувствителност към въпросите на пола; Културна компетентност; Решаване на проблеми и критично мислене; Креативност и иновации; Сътрудничество и фасилитиране; Технологии и оценяване.

Това, което прави Компетентностния профил трансформиращ, е неговата холистична концепция за това какъв трябва да бъде един коуч: не просто технически подготвен, но и емоционално присъстващ, културно осъзнат и отдаден на равнопоставеността. Както става ясно от методологията, целта не е да бъдат „поправяни момичетата“, а да се трансформира средата, която първоначално не е била изградена за тях. Профилът задейства тази визия на практика, като подготвя коучовете да създават пространство за рефлексия, да идентифицират и утвърждават силните страни, които полово обусловените системи рутинно пренебрегват, да оспорват ограничаващите вярвания, вкоренени в социалните норми, и да въвеждат по-приобщаващи и интердисциплинарни начини за представяне на участието в техническите области.

Декодиране на STEAM в STEAM Coach: прогресивен коучинг модел за професионално образование и обучение в областта на STEM

Използването на акронима STEAM в този проект не трябва да се чете просто като препратка към вече познатото преминаване от STEM към STEAM в образованието. Тук STEAM назовава преди всичко собствения прогресивен коучинг модел на проекта: структурирана методология, създадена да подкрепя момичетата и жените, докато се ориентират в пътеките на професионалното образование и обучение в областта на STEM. Неговото значение се основава на пет етапа на развитие, които организират коучинг процеса: Започни от себе си – Проследи силните страни – Изследвай STEAM – Активирай волята за действие и Продължи напред. Вместо да функционира като общо наименование, STEAM се превръща в практическа рамка, която придава последователност, съгласуваност и цел на работата на коуча.

Това е важно, тъй като моделът не разглежда коучинга като неясен жест на подкрепа. Той предлага път за развитие, чрез който участниците в коучинга могат да преминат от самоосъзнаване и изследване на идентичността към изграждане на увереност, разширяване на хоризонтите, вземане на информирани решения и устойчиви действия. Следователно акронимът носи както комуникативна, така и методологическа стойност: той е разпознаваем, но също така отразява вътрешната архитектура на самия коучинг процес.

Това, което придава особена значимост на Компетентностния профил, е фактът, че той не дефинира STEAM коуча като тясно специализирана или затворена професионална категория. Напротив, той представя ролята като съзнателно приобщаваща и гъвкава. STEAM коучът може да бъде преподавател, учител, кариерен консултант, ментор, STEM специалист, младежки лидер, общностен деец или жена, която вече се реализира в техническите области и чийто житейски опит сам по себе си може да се превърне в източник на напътствие и вдъхновение. Промяната тук е важна: фокусът се измества от самото формално звание към съвкупността от компетентности, нагласи и етичен ангажимент, необходими за пълноценната подкрепа на обучаващите се.

Тази отвореност не е случайна. Тя отразява по-дълбокото разбиране, че равенството между половете в професионалното образование и обучение в областта на STEM не може да зависи само от една професионална фигура. То изисква по-широка екосистема от участници, способни да създават чувство за принадлежност, видимост, насърчение и приемственост във формална, неформална и общностна среда. Чрез разширяването на кръга от хора, които могат да станат STEAM коучове, профилът разширява и местата, където може да се окаже подкрепа – в класните стаи, центровете за обучение, младежките инициативи, местните екосистеми, менторските мрежи и работните места.

Ако не сме отразени в инструментите, медиите или социалното въображение, ние, жените, трудно можем да си представим себе си като инженери или учени.

Компетентностният профил на STEAM коуча е нещо повече от описателна рамка. Той предлага споделена европейска референция за признаване на това какво един STEAM коуч трябва да знае, да прави и да олицетворява, като същевременно създава пътища за развитие чрез рефлексия, валидиране и непрекъснато професионално усъвършенстване. Програмата за непрекъснато професионално развитие, разработена в рамките на проекта, подсилва именно тази логика, като подкрепя различни специалисти и заинтересовани страни в укрепването на компетентностите, необходими за насърчаване на по-приобщаваща среда в професионалното образование в областта на STEM. В този смисъл приносът на профила е както практически, така и системен: той помага за дефиниране на ролята, легитимира различните пътища за навлизане в нея и укрепва капацитета, необходима за подкрепа на момичетата и жените не само да навлязат в STEM сферата, но и да останат в нея и да я преобразят отвътре.